

*Latvijas Republikas
Tieslietu ministrija*

Rīga 2004

Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas

2003. gada publiskais pārskats

Saturs

Priekšvārds

1. Vispārēja informācija
 - 1.1. Tieslietu ministrijas juridiskais statuss
 - 1.2. Tieslietu ministrijas kompetence un struktūra
 - 1.3. Tieslietu ministrijas prioritātes 2003. gadā

2. Tieslietu ministrijas darbības rezultāti un to izvērtējums
 - 2.1. Normatīvo aktu bāzes pilnveidošana
 - 2.2. Tiesu varas nostiprināšana
 - 2.3. Eiropas lietas un starptautiskā sadarbība
 - 2.4. Zaudējumu atlīdzināšana
 - 2.5. Dzimtsarakstu departamenta darbība
 - 2.6. Brīvo juridisko profesiju nodaļas darbība
 - 2.7. Personāls, tā izglītošana un kvalifikācijas paaugstināšana
 - 2.8. Iekšējā kontrole
 - 2.9. Padotībā esošo iestāžu darbība
 - 2.10. Valsts budžeta līdzekļu izlietojums

3. Prioritātes un plāni 2004. gadam

Priekšvārds

Tieslietu ministrija nodod Jūsu vērtējumam pārskatu par paveikto 2003. gadā. Šis gads ir aizvadīts Eiropas Savienības iestāšanās zīmē. Bijis daudz apņemšanos, daudz izvirzītu mērķu un labu nodomu, it īpaši tieslietu sistēmas pilnveidošanas jomā. Un tomēr vēl ir daudz darbu, kas jāpadara.

2003. gadā Tieslietu ministrijā turpinājās darbs pie Eiropas Savienības normatīvo aktu pārņemšanas, taču ar īpašu intensitāti tas pabeigts tikai 2004. gada aprīlī. Eiropas tiesību pārņemšana notiks arī nākotnē, bet nu jau citā kvalitātē. Jau tagad top projekts elektroniskai Eiropas Savienības tiesību aktu pārņemšanas kontroles uzskaites sistēmai.

Tieslietās nozīmīgākais sasniegums 2003. gadā ir tiesnešu algu reformas uzsākšana un darbs pie administratīvo tiesu izveides. Tomēr tā ir tikai neliela daļa no Tieslietu ministrijas darbības spektra. Pārdomāta attīstība ir nepieciešama ikvienā no ministrijas padotības iestādēm. Ievērojama ir arī personāla mainība, kas aizvadītajā gadā bija gandrīz 30%, tādēļ pašā ministrijā ir nepieciešamas pozitīvas pārmaiņas. Lai to panāktu, ir jādome par investīciju piesaisti un cilvēkresursu attīstību. Ministrija ir atbildīga par dažādām pārvaldes nozarēm, un nav iespējams izvēlēties tikai vienu prioritāti. Izaugsme ir jāpanāk visās jomās!

1. *Vispārēja informācija*

1.1 *Tieslietu ministrijas juridiskais statuss*

Tieslietu ministrija ir tiešā valsts pārvaldes iestāde, ar kuras palīdzību Ministru kabinets īsteno Satversmē un likumos noteiktos uzdevumus un funkcijas tieslietu nozarē.

Ministrijas juridisko statusu un darbību nosaka *Valsts pārvaldes iekārtas likums* un Ministru kabineta noteikumi „Tieslietu ministrijas nolikums”. Ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu nozarē un augstākā iestāde ministrijas padotībā esošajām valsts pārvaldes iestādēm.

1.2. *Tieslietu ministrijas kompetence un struktūra*

Kompetence

Tieslietu ministrijas kompetencē ietilpst izstrādāt, organizēt un koordinēt tiesību un tiesu administrēšanas politiku, kā arī politiku šādās jomās: pilsonība, personas datu aizsardzība, informācijas atklātība un elektronisko dokumentu uzraudzība, publiskie reģistri, reliģiskās lietas, zemes politika, bēgļu jautājumi, uzņēmējdarbību (komersantu) maksātspēja. Tieslietu ministrija nodrošina arī Latvijas Republikas pārstāvību Eiropas Kopienų Tiesā.

Lai nodrošinātu funkciju izpildi tiesību sistēmas jomā, Tieslietu ministrija izstrādā un īsteno valsts politiku tiesību, administratīvo tiesību, civiltiesību, komerciesību, krimināltiesību un reliģisko tiesību jomā, kā arī procesuālo tiesību jomā. Tā koordinē un kontrolē Eiropas Kopienų tiesību pārņemšanu, sniedz citām valsts pārvaldes iestādēm metodoloģisku palīdzību normatīvo aktu projektu izstrādē, sistematizē un kodificē normatīvos aktus, apkopo normatīvos aktus datorizētajā informatīvajā sistēmā, kā arī iesniedz informāciju par normatīvajiem aktiem un normatīvajos aktos noteikto informāciju publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Tiesu sistēmas jomā Tieslietu ministrija izstrādā un īsteno valsts politiku tiesu sistēmas jomā:

- izraugās tiesnešu kandidātus un virza tos apstiprināšanai amatā;
- nodrošina tiesnešu un tiesu darbinieku apmācību un kvalifikācijas celšanu;
- finansiāli un materiāltehniski nodrošina tiesu darbu, kā arī rūpējas par tiesu namu uzturēšanu un celtniecību;
- nodrošina tiesu darba statistisko uzskaiti un apkopo informāciju par tiesu praksi, nodrošina tiesu vienotās informatīvās sistēmas izveidi, tās organizatorisko un tehnisko uzturēšanu;

- nodrošina zvērinātu tiesu izpildītāju un zvērinātu notāru darbību likumā noteiktajā kārtībā;
- nosaka tiesas piesēdētāju skaitu un izvirza priekšlikumus par tiesas piesēdētāju vēlēšanām;
- nodrošina valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas organizatorisko un tehnisko uzturēšanu;
- organizē valsts garantētās juridiskās palīdzības sniegšanu maznodrošinātām un nepilngadīgām personām normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

Struktūra

Ministrijas darbu politiski vada ministrs, kurš ir atbildīgs Saeimas priekšā par ministrijas darbu un veic likumos un citos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas.

Valsts sekretārs vada ministrijas administratīvo darbu un nodrošina tās darba nepārtrauktību, ja notiek ministrijas politiskās vadības maiņa, kā arī nodrošina racionālas struktūras izveidošanu ministrijā.

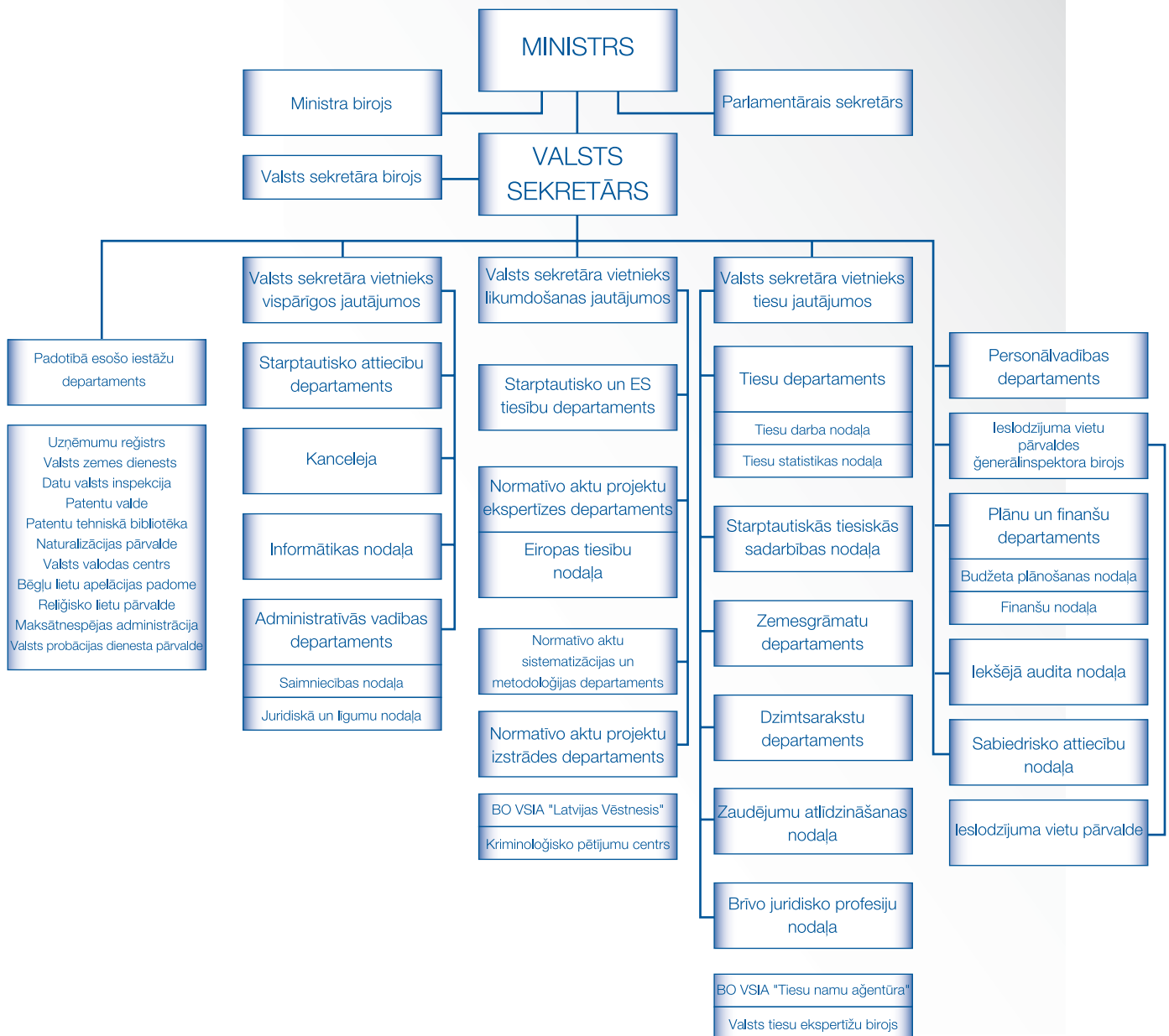
Tieslietu ministrijas struktūrvienības ir departamenti un nodaļas. Departamentu un nodaļu uzdevumi, funkcijas un tiesības ir noteiktas Tieslietu ministrijas reglamentā.

2003. gadā veiktas vairākas strukturālas izmaiņas - izveidots Padotībā esošo iestāžu departaments un Brīvo juridisko profesiju nodaļa, likvidēts Bāriņtiesu un pagasttiesu metodiskās vadības departaments un Sabiedrības integrācijas departaments.

Reorganizācija notikusi šādos departamentos un nodaļās:

- Publisko tiesību departaments un Privāto tiesību departaments pārveidoti par Normatīvo aktu projektu ekspertīzes departamentu un Normatīvo aktu projektu izstrādes departamentu;
- Normatīvo aktu sistematizācijas nodaļa un Normatīvo aktu stratēģijas un metodoloģijas nodaļa pārveidota par Normatīvo aktu sistematizācijas un metodoloģijas nodaļu;
- Eiropas lietu departaments un Starptautisko tiesību un ārējo sakaru departaments pārveidoti attiecīgi par Starptautisko un ES tiesību departamentu un Starptautisko attiecību departamentu;
- no Tiesu departamenta nodalīta Tiesiskās sadarbības nodaļa, tā pārveidota par Starptautiskās tiesiskās sadarbības nodaļu un nodota tiešā valsts sekretāra vietnieka tiesu jautājumos padotībā;
- no Administratīvās vadības departamenta nodalīta Kanceleja un Informātikas nodaļa, un tās nodotas tiešā valsts sekretāra vietnieka vispārējos jautājumos padotībā;
- no Zemesgrāmatu departamenta nodalīta Zemesgrāmatu nodrošinājuma nodaļa.

Tieslietu ministrijas struktūra

Padotībā esošo iestāžu departaments uzrauga ministrijas padotībā esošo iestāžu darbu, un izskata sūdzības par šo iestāžu amatpersonu lēmumiem. Departaments koordinē ministrijas un tās padotības iestāžu sadarbību, kā arī padotības iestāžu savstarpējo sadarbību, izstrādā šo iestāžu darbības politiku.

Starptautisko attiecību departaments nodrošina ministrijas starptautisko sadarbības līgumu sagatavošanu, koordinē ministrijas PHARE un citu ārvalstu finansēto projektu gaitu, sniedz konsultācijas projektu pieteikumu sagatavošanā, sagatavo atsevišķus projektu pieteikumus un projektu uzraudzības ziņojumus.

Kanceleja nodrošina ministrijas lietvedību, valsts noslēpuma objektu reģistrāciju un uzskaiti, veido arhīvu, koordinē un kontrolē ministrijai doto uzdevumu izpildi.

Informātikas nodaļa nodrošina datortehnikas nepārtrauktu ekspluatāciju.

Administratīvās vadības departaments nodrošina ministrijas darbam nepieciešamo materiāli – tehnisko bāzi un ministrijas valdījumā un lietošanā esošo īpašumu apsaimniekošanu, koordinē ar to saistītos organizatoriskos jautājumus. Departaments rīko konkursus, cenu aptaujas un sarunu procedūras valsts iepirkumu veikšanai.

Normatīvo aktu projektu ekspertīzes departaments sagatavo atzinumus par ministriju un citu institūciju sagatavotajiem tiesību aktu projektiem.

Starptautisko un ES tiesību departaments sniedz atzinumus par citu ministriju izstrādātajiem normatīvo aktu projektiem saistībā ar starptautiskajiem līgumiem, izstrādā starptautisko līgumu projektus par tiesisko palīdzību, tiesisko sadarbību civilīetās un krimināllietās. Departaments koordinē Tieslietu ministrijas Eiropas integrācijas politikas realizēšanu.

Normatīvo aktu sistematizācijas un metodoloģijas nodaļa hronoloģiski un pa atsevišķām tiesību nozarēm sistematizē visus normatīvos aktus, uztur aktuālā stāvoklī likumu un Ministru kabineta izdoto aktu kontroles eksemplārus. Sniedz informāciju par normatīvajiem aktiem tiesu sistēmas, ministrijas un citu valsts un pašvaldību institūciju darbiniekiem, kā arī sniedz atzinumus par normatīvo aktu projektiem no juridiskās tehnikas un kodifikācijas viedokļa.

Normatīvo aktu projektu izstrādes departaments izstrādā un virza normatīvo aktu projektus krimināltiesību, civiltiesību, administratīvo tiesību, valsts tiesību, kā arī procesuālo tiesību jomā, vada un piedalās starpministriju darba grupās par normatīvo aktu projektu saskaņošanu.

Tiesu departaments veic uzraudzību pār apgabaltiesu, rajonu (pilsētu) tiesu darba organizatorisko vadību, izskata ar to saistītās juridisko un fizisko personu sūdzības un priekšlikumus. Departaments apkopo statistisko informāciju par Latvijas tiesās notiesātajām personām, sagatavo tiesnešu un tiesu noslogotības atskaites un veic citas normatīvajos aktos noteiktās funkcijas.

Starptautiskās tiesiskās sadarbības nodaļa nodrošina un kontrolē starptautisko tiesiskās palīdzības lūgumu izpildi starptautisko līgumu ietvaros. Sagatavo norādījumus un sniedz konsultācijas, kas nosaka kārtību, kādā ir noformējami un izpildāmi ārvalstu tiesiskās palīdzības lūgumi.

Zemesgrāmatu departaments veic apgabaltiesu Zemesgrāmatu nodaļu darbības organizatorisko un metodisko vadību.

Dzimtsarakstu departaments metodiski vada dzimtsarakstu nodaļu darbu un uzrauga normatīvo aktu ievērošanu civilstāvokļa aktu reģistrācijā, veido un glabā Latvijas Republikas dzimtsarakstu arhīva fondu, savas kompetences ietvaros izstrādā tiesību aktu projektus un sniedz atzinumus atjaunoto un atkārtoti sastādīto civilstāvokļa aktu reģistru ierakstu anulēšanas lietās. Tāpat departaments izskata vārda un uzvārda maiņas pieteikumus, tautības ieraksta maiņas pieteikumus un izsniedz vai atsakās izsniegt šādu atļauju.

Zaudējumu atlīdzināšanas nodaļa aprēķina nepamatoti notiesātām personām izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nepamatotas rīcības rezultātā nodarītos zaudējumus, veic uzskaiti par ministrijā saņemtajiem pieteikumiem par zaudējumu atlīdzības saņemšanu, kā arī ar valsts sekretāra pilnvarojumu pārstāv ministriju tiesā ministrijas pieņemto lēmumu pārsūdzības gadījumos.

Brīvo juridisko profesiju nodaļa īsteno bāriņtiesu un pagasttiesu metodisko vadību mantojuma lietu kārtīšanā, mantojuma apsardzībā, apliecinājumu izdarīšanā un citu funkciju veikšanā. Nodaļa nodrošina ar zvērinātu tiesu izpildītāju, zvērinātu notāru, zvērinātu advokātu darbību saistītu jautājumu virzību, izstrādājot to darbību regulējošos normatīvos aktus, izskatot fizisko un juridisko personu sūdzības un iesniegumus par to darbību, kā arī koordinējot citu ar to darbību saistītu jautājumu virzību.

Personālvadības departaments analizē un sagatavo priekšlikumus ministrijas vadībai par ierēdņu un darbinieku štatu izvietojumu un sadalījumu atbilstoši racionālas darba organizācijas prasībām, kā arī sadarbībā ar struktūrvienību vadītājiem veic personāla atlasīšanu Tieslietu ministrijas struktūrvienībām. Departaments izstrādā ierēdņu un darbinieku apmācības stratēģiju un pārrauga tās īstenošanu.

leslodzījuma vietu pārvaldes ģenerālinspektora birojs nodrošina organizatorisko saikni starp Tieslietu ministriju un leslodzījuma vietu pārvaldi, sniedzot tai arī metodisko palīdzību. Birojs koordinē leslodzījuma vietu pārvaldes nepieciešamās normatīvās bāzes izstrādi, veic darbības tiesiskuma kontroli leslodzījuma vietu pārvaldē un tās struktūrvienībās.

Plānu un finanšu departaments nodrošina ministrijas budžeta pieprasījuma sagatavošanu, budžeta līdzekļu plānošanu un budžeta izpildi ministrijas centrālajam aparātam, tiesām, zemesgrāmatu nodaļām, kā arī veic finanšu uzskaiti.

Iekšējā audita nodaļa sistemātiski pārbauda ministrijas iekšējās kontroles sistēmas darbību, sniedz valsts sekretāram tās novērtējumu un ieteikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Sabiedrisko attiecību nodaļa plāno un koordinē sabiedrības informēšanu, sadarbībā ar ministrijas struktūrvienībām un padotības iestādēm veic tiesiskās izglītības pasākumus. Sagatavo informatīvos un skaidrojošos materiālus, organizē informatīvās kampaņas par aktuāliem ministrijas īstenotās politikas jautājumiem.

Ministrijas padotībā ir Bēgļu lietu apelācijas padome, Datu valsts inspekcija, leslodzījuma vietu pārvalde, Kriminoloģisko pētījumu centrs (likvidēts 12.11.2003.), Naturalizācijas pārvalde, Patentu tehniskā bibliotēka, Patentu valde, Reliģisko lietu pārvalde, Uzņēmumu reģistrs, Valsts aģentūra "Maksātspējas administrācija", Valsts probācijas dienesta pārvalde, Valsts tiesu ekspertīžu birojs, Valsts valodas centrs, Valsts zemes dienests.

Ministrija ir valsts kapitāldaļu turētāja šādās uzņēmēj sabiedrībās – bezpeļņas organizācijā valsts akciju sabiedrībā "Tiesu namu aģentūra" un bezpeļņas organizācijā valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vēstnesis".

1.3. Tieslietu ministrijas prioritātes 2003. gadā

Pārskata laikā Tieslietu ministrijas prioritātes ir:

- tiesu darbības uzlabošana, lai paātrinātu lietu izskatīšanu tiesās, paaugstinātu tiesu nolēmumu kvalitāti un nodrošinātu tiesu darbības caurskatāmību;
- tiesu darbinieku algu reformas uzsākšana;
- kriminālsodu izpildes sistēmas efektivitātes palielināšana, nodrošinot cilvēktiesību normu ievērošanu, kā arī veicinot notiesāto integrāciju sabiedrībā ar mērķi nepieļaut atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

2. Tieslietu ministrijas darbības rezultāti un to izvērtējums

2.1. Normatīvo aktu bāzes pilnveidošana

Tieslietu ministrijas Normatīvo aktu sistematizācijas un metodoloģijas nodaļa 2003. gadā organizēja skaidrojošus pasākumus, lai nodrošinātu *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* prasību izpildi, sevišķi saistībā ar iekšējo normatīvo aktu saskaņošanu. Tika sagatavoti atzinumi par *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* normu saturu un tā piemērošanu, kā arī sagatavotas un izsūtītas informatīvas vēstules par izmaiņām *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* piemērošanā, sākot ar 2004. gada 1. janvāri, proti, valsts pārvaldes iestādes tika informētas par pienākumu saskaņot noteiktus iekšējos normatīvos aktus ar Tieslietu ministriju.

Tieslietu ministrijas Normatīvo aktu sistematizācijas un metodoloģijas nodaļa 2003. gada laikā turpināja tiesību aktu sistematizāciju un organizēja apmācības valsts pārvaldes iestāžu darbiniekiem par tiesību aktu izstrādi.

Pārskata gadā Tieslietu ministrija ir izstrādājusi 64 tiesību aktu projektus, sniegusi 1407 atzinumus par citu valsts pārvalžu iestāžu izstrādātajiem tiesību aktu projektiem.

Svarīgākie šajā laika posmā izstrādātie likumprojekti:

Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē (101. pants un 98. pants)

Ņemot vērā 2003. gada 20. septembra tautas balsojuma par dalību Eiropas Savienībā rezultātus, Latvijai bija nepieciešams veikt grozījumus vairākos normatīvajos aktos, arī Latvijas Republikas Satversmē, lai nodrošinātu Latvijas konstitucionālās sistēmas atbilstību Eiropas Savienības tiesībām.

Eiropas Kopienu dibināšanas līguma 19. panta pirmā daļa paredz ikvienam ES pilsonim, kurš pastāvīgi uzturas kādā dalībvalstī, bet nav tās pilsonis, tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās šajā dalībvalstī saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā šis valsts pilsoņiem. Tāpēc Satversmes 101. pants, kas paredz tiesības vēlēties pašvaldības tikai Latvijas pilsoņiem, nav savietojams ar minēto ES dokumentu. Tādējādi tika izstrādāti attiecīgi grozījumi šajā

Satversmes pantā, paredzot tiesības vēlēt pašvaldības arī ES pilsoņiem, kuri pastāvīgi uzturas Latvijas teritorijā.

Par neatbilstošu ES tiesību aktiem tika atzīts arī Satversmes 98. panta pēdējais teikums, kas nosaka: "Latvijas pilsoņi nevar izdot ārvalstīm". Šāds konstatējums izriet no Eiropas Padomes 2002. gada 13. jūnijā pieņemtā letvarlēmuma par Eiropas apcietināšanas lēmumu un nodošanas procedūru starp dalībvalstīm. Lai nodrošinātu Satversmes atbilstību Eiropas Kopienu tiesībām, kas paredz šādu izdošanu Kopienas dalībvalstu ietvaros, grozījumu projekts ir konstruēts tādējādi, lai Latvijas pilsoņu tiesības netikt izdotiem ārvalstij joprojām tiktu garantētas konstitucionālā līmenī. No otras puses, paredzot šādu izdošanas iespējamību (pilsoņa izdošanas aizlieguma sašaurināšanu) gadījumos, kad Latvija par to ir noslēgusi starptautiskus līgumus, kurus Saeima ir apstiprinājusi, turklāt papildus paskaidrojot, ka šāda izdošana nevar ierobežot cilvēka pamattiesības.

Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumprojekts

Eiropas Kopienu dibināšanas līguma 190. panta pirmā daļa paredz Eiropas Parlamentā ievēlēt Savienības dalībvalstu pārstāvjus. Latvijai šajā institūcijā jāievēl 9 pārstāvji.

Attiecībā uz dalību Eiropas Parlamentā bija nepieciešams izstrādāt tiesību aktu, kas paredzētu kārtību, kādā notiek Eiropas Parlamenta vēlēšanas Latvijas Republikā. Izstrādātais *Eiropas Parlamenta vēlēšanu likumprojekts* nosaka subjektu loku, kam ir tiesības vēlēt un tikt ievēlētām Eiropas Parlamenta vēlēšanās, nosakot kandidātu sarakstu iesniegšanas kārtību, vēlēšanu norises kārtību, kā arī izņēmumus no vispārējās balsošanas kārtības. Likumprojektā ir ietverti noteikumi arī par balsu skaitīšanu un vēlēšanu rezultātu noteikšanu.

Kriminālprocesa likumprojekts

Šobrīd Latvijā ir spēkā 1961. gada *Latvijas PSR Kriminālprocesa kodekss*, kas pēc neatkarības atgūšanas tika pārdēvēts par *Latvijas Kriminālprocesa kodeksu*. Pēdējos desmit gados *Kriminālprocesa kodeksā* izdarīti būtiski grozījumi, kas radikāli mainījuši visu procesa struktūru un pamatprincipus. Kopumā spēkā esošais likuma variants atbilst starptautisko standartu pamatprasībām, taču ir vairāki būtiski trūkumi:

- kodekss nav organiski vienots;
- process ir ļoti darbietilpīgs, tādēļ arī dārgs un ilgs;
- slēptās izlūkošanas metodes (operatīvais darbs) ir nodalītas no procesuālās darbības, tāpēc dod nepietiekamu ieguldījumu pierādīšanas procesā;

- no procesa izņemtas visas agrīnās izlemšanas metodes, kas ļautu piemērot kriminālsodam alternatīvus līdzekļus vainīgajām personām;
- atsevišķas nostādnes ir deklaratīvas, jo ir neefektīvas;
- nav izmantotas strauji augošās tehniskās iespējas procesa veicināšanai.

Jaunā *Kriminālprocesa likuma* mērķis ir:

- radīt iespēju Latvijas tiesībsargājošajām iestādēm darboties atbilstoši Eiropas Padomes un Eiropas Savienības kriminālās justīcijas pašreizējām nostādnēm un izmantot pasaulē atzītu modernāku kriminālprocesuālo attiecību risinājumu;
- novērst pieaugošo neizlemto lietu uzkrājumu pirmstiesas izmeklēšanas iestādēs un tiesās, kā arī saīsināt ilgstošus tiesvedības procesus;
- samazināt pamatu sūdzībām par cilvēka tiesību aizskārumiem.

Biedrību un nodibinājumu likumprojekts

Līdz *Biedrību un nodibinājumu likuma* spēkā stāšanās brīdim visas nevalstiskās organizācijas darbojās gan sabiedrisko organizāciju un to apvienību, gan bezpeļņas organizāciju uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) formā. Turklāt vienā likumā tika regulētas sabiedriskās organizācijas un politiskās organizācijas (partijas) kā sabiedrisko organizāciju paveids.

Biedrību un nodibinājumu likums sakārto nevalstisko organizāciju reģistrācijas, darbības un likvidācijas procesus, dod iespēju nevalstisko organizāciju darbā iesaistīt brīvprātīgos un iegūt līdzekļus, veicot saimniecisko darbību, kā arī nodala politiskās organizācijas (partijas) no nevalstiskajām organizācijām.

Likums regulē divu veidu subjektus – biedrības un nodibinājumus. Nodibinājumu regulējums dod iespēju dibināt fondus, tā veicinot nevalstisko organizāciju sektora ilgtspēju un piesaistot finansējumu no vietējiem avotiem. Saimnieciskās darbības nosacījumi ļauj biedrībām attīstīt pašu saimnieciskās iniciatīvas, lai veiksmīgāk sasniegtu izvirzītos mērķus.

Biedrību un nodibinājumu likuma spēkā stāšanās likumprojekts

Stājoties spēkā *Biedrību un nodibinājumu likumam*, pastāvēja problēmas ar piemērojamo likumu pārejas periodā, piemēram, statūtu noteikumu neatbilstība likumiem u. tml. Tāpēc *Biedrību un nodibinājumu likuma spēkā stāšanās likums* nosaka pārejas periodu, kura laikā sabiedriskās

organizācijas vai to apvienības tiek ierakstītas biedrību un nodibinājumu reģistrā, nosaka piemērojamo likumu, tiesību un saistību pāreju, kā arī sekas, ja pārreģistrācija nenotiek. Likums nosaka, ka līdz ierakstīšanas brīdim biedrību un nodibinājumu reģistrā ir piemērojams tas likums, saskaņā ar kuru subjekts ir nodibināts, turpreti pēc ierakstīšanas piemērojams *Biedrību un nodibinājumu likums*. Līdz ar pārreģistrāciju tiek atsijātas nevalstiskās organizācijas, kuras reālu darbību neveic.

Pārejas periods nodrošina pakāpenisku pāreju uz jauno kārtību, mazinot administratīvo pārslodzi nevalstiskajām organizācijām un Uzņēmumu reģistram, kas ved biedrību un nodibinājumu reģistru.

Valsts probācijas dienesta likumprojekts

Likuma pieņemšanas rezultātā Tieslietu ministrijas pārraudzībā tika izveidots Valsts probācijas dienests. Tā galvenais mērķis ir īstenot valsts politiku probācijas klientu uzraudzībā un viņu sociālās uzvedības korekcijā.

Valsts probācijas dienesta struktūras darbojas divos galvenajos virzienos: sabiedrībā izciešamu sodu (piespiedu darbs un sabiedriskais darbs) un nosacījumu (nosacīti notiesāto uzraudzība, personu uzraudzība, kam krimināllieta izbeigta ar nosacījumiem) izpilde un kontrole. Būtiska nozīme ir arī alternatīvo soda veidu piemērošanas veicināšanai.

Sadarbībā ar ieslodzījuma vietām Valsts probācijas dienests sniedz palīdzību personām, kuras atbrīvojušās no brīvības atņemšanas soda izciešanas.

Likuma mērķis ir:

- panākt atkārtotu likumpārkāpumu novēršanu;
- iesaistīt likumpārkāpējus, cietušos un sabiedrību noziedzības radīto negatīvo seku mazināšanā;
- veikt likumpārkāpēju uzraudzību sabiedrībā un veicināt viņu sociālo integrāciju;
- sniegt izvērtēšanas ziņojumu par likumpārkāpēju;
- organizēt sociālās korekcijas programmu izstrādi un nodrošināt preventīvo pasākumu izpildi;
- koordinēt piespiedu darba uzraudzības dienestu darbību;
- sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām un sabiedriskajām organizācijām probācijas funkciju veikšanai;
- organizēt dienestu (struktūrvienību) un tā personāla apmācību.

Personu speciālās aizsardzības likumprojekts

Pašlaik personu speciālo procesuālo un speciālo aizsardzību regulē vairāki normatīvie akti: *Latvijas Kriminālprocesa kodekss*, *Operatīvās darbības likums*, likums *Par valsts noslēpumu*, *Krimināllikums*. Normatīvie akti neizdala nepilngadīgās personas kā speciāli procesuāli aizsargājamo personu kategoriju, kas bieži vien ir par pamatu Latvijas kritikai no starptautisko organizāciju puses. Turklāt ir būtiski norādīt, ka *Latvijas Kriminālprocesa kodeksā* nav paredzēti nekādi termiņi lēmuma pieņemšanai, lai atzītu personu par speciāli procesuāli aizsargājamu.

Likuma mērķis ir nodrošināt dzīvības, veselības un citu likumisko interešu aizsardzību personām, kuras kā liecinieki piedalās kriminālprocesā un kuras piedalās smaga vai sevišķi smaga nozieguma atklāšanā, izmeklēšanā vai iztiesāšanā (turpmāk – aizsargājamā persona). Likumprojektā noteiktas aizsargājamo personu un iestāžu, kuras pieņem lēmumu par personas atzīšanu par speciāli aizsargājamu un kuras veic personu speciālo aizsardzību, tiesības un pienākumi.

Dizainparaugu likumprojekts

Likumprojekts tika pieņemts Satversmes 81. panta kārtībā, tāpēc mainīja nosaukumu uz *Dizainparaugu noteikumi*. Normatīvais akts vēl jāpieņem Saeimā.

Normatīvā akta *Dizainparaugu noteikumi* izdošanas mērķis ir pilnveidot regulējumu konkrēta rūpnieciskā ipašuma objekta – dizainparauga – aizsardzības jomā, aizstājot šobrīd spēkā esošo 1993. gada 4. maija *Dizainparaugu aizsardzības likumu*.

Šajā projektā ir realizētas Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 13. oktobra Direktīvas 98/71/EC par dizainparaugu tiesisko aizsardzību (Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the Legal Protection of Designs) prasības. Pēc Direktīvas tieša parauga ir veidota dizainparauga definīcija un aizsardzības iegūšanas priekšnoteikumi, noteikts izņēmuma tiesību apjoms, saturs, spēkā esamības laiks.

2.2. Tiesu varas nostiprināšana

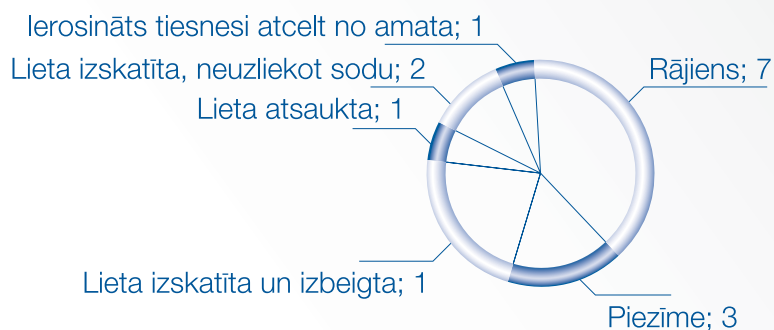
Lai stiprinātu Latvijas Republikas tiesu varas neatkarību, kapacitāti un kompetenci lietu iztiesāšanā, Tieslietu ministrija veikusi šādas darbības:

- 2003. gada laikā tika izstrādāts *Tiesu iekārtas likumprojekts*, kas pēc spēkā stāšanās nomainīs tiesu iekārtas regulējošo likumu *Par tiesu varu*. Jaunā likuma mērķis – stiprināt tiesu varu, padarīt tiesu darbu efektīvāku un kvalitatīvāku;
- 2003. gadā Ministru kabinetā tika pieņemta Tiesu administrācijas koncepcija un izstrādāti grozījumi likumā *Par tiesu varu*. Tie paredz, ka Tiesu administrācija darbu uzsāks 2004. gada 1. janvārī un tā pārņems rajonu un pilsētu tiesu, administratīvo tiesu, zemesgrāmatu nodaļu un apgabaltiesu darba organizatoriskās funkcijas – personālvadību, tiesnešu apmācības nodrošināšanu, grāmatvedības uzskaiti, budžeta plānošanu, materiāltehnisko nodrošinājumu un tiesu informatizācijas vadību. Tiesu administrācijas izveidošana stiprinās tiesu varas neatkarību un mazinās saikni ar izpildvaru;
- Pārskata gadā uzsākta tiesu darbinieku algu reforma. Ar 2003. gada 1. jūliju apgabaltiesas tiesnešu vidējā alga paaugstināta no LVL 341 uz LVL 558, rajonu (pilsētu) tiesnešu vidējā alga – no LVL 290 uz LVL 472, bet Zemesgrāmatu tiesnešu vidējā alga – no LVL 292 uz LVL 427;
- 2003. gada 4. decembrī tika izdarīti grozījumi likumā *Par tiesu varu*, kas paredz administratīvo tiesu izveidošanu un darbību. Administratīvo tiesu izveides procesā Tieslietu ministrija ir veikusi tiesnešu amata kandidātu atlasīšanu un apmācību. Administratīvās tiesas uzsāks darbu 2004. gada 1. februārī – Administratīvā rajona tiesa, Administratīvā apgabaltiesa un Administratīvo lietu departaments Augstākās tiesas Senāta sastāvā. Administratīvās tiesas uzdevums ir administratīvā procesa ietvaros aizsargāt iedzīvotāju no valsts amatpersonu patvaļas un prettiesiskas rīcības;
- 2003. gada 29. septembrī stājās spēkā tieslietu ministra instrukcija „Administratīvās tiesas tiesneša amata kandidāta atlases, stažēšanās un kvalifikācijas eksāmena kārtības kārtība”. Tiesnešu amata kandidātu atlases kārtībā ir noteikta jauna, stingrāka un profesionālāka atlases procedūra. PHARE projekta „Latvijas tiesu iekārtas kapacitātes stiprināšana” ietvaros ir uzsākta sadarbība ar Zviedrijas un Lielbritānijas ekspertiem un 2004. gadā paredzēts izstrādāt jaunus principus un programmas tiesnešu apmācībai;
- 2003. gada laikā Tieslietu ministrija izstrādājusi grozījumus *Civilprocesa likumā*, paredzot palielināt valsts nodevas ar mērķi regulēt lietu skaitu tiesās, samērot prasījuma un tā izskatīšanas ieguldītā darba apjomu;
- 2003. gada laikā ir izstrādāti grozījumi *Tiesnešu disciplinārās atbildības likumā*, paredzot iespēju ierosināt tiesnesim disciplinār-

lietu par nolaidīgu rīcību lietas izskatīšanā;

- Pērn 32 tiesnešiem piešķirta kvalifikācijas klase, no viņiem 7 ir apgabaltiesas tiesneši un 25 rajona (pilsētas) tiesu tiesneši. Gada laikā izskatītas 18 disciplinārlietas – 8 gadījumos disciplinārlietu ierosinājis Augstākās tiesas priekšsēdētājs, 8 gadījumos – tieslietu ministrs, 2 gadījumos – rajona (pilsētas) tiesas priekšsēdētājs. 2003. gadā ar tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu no amata atbrīvots 1 tiesnesis, no tiesneša amata aizgājuši 12 tiesneši. Veiktas 3 tiesas priekšsēdētāju organizatoriskā darba pārbaudes un 6 tiesnešu darba individuālās pārbaudes. Gada laikā saņemtas un izskatītas 1295 sūdzības - no tām 1102 fizisko personu un 193 juridisko personu sūdzības un iesniegumi;
- 2003. gadā Tieslietu ministrija reģistrējusi 31 jaunu šķīrējtiesu, kas ir par 9 tiesām vairāk kā 2002. gadā.

Disciplinārsodi

Īstenotie projekti tiesu varas stiprināšanai

Tieslietu ministrijā 2003. gadā tika īstenoti trīs ANO Attīstības programmas finansēti projekti – “Atbalsts tiesu sistēmai”, “Tiesu sistēmas komunikācijas stiprināšana” un “Tiesvedības administrēšana nepilngadīgo personu lietās”.

Projekta "Atbalsts tiesu sistēmai" mērķis ir veicināt tiesu sistēmas neatkarību un efektivitāti, kā arī uzlabot tiesas pieejamību. Galvenie projekta darbības virzieni un pašreizējās aktualitātes:

- Tiesu sistēmas neatkarības nostiprināšana.

2002. gadā tika pabeigts sākotnējais *Tiesu iekārtas likumprojekts*, kura pirmā prezentācija notika 2002. gada decembrī. Darbs pie projekta tika turpināts arī 2003. gadā;

- Cilvēkresursu plānošana un menedžments tiesu sistēmā.

2003.gadā tika veikti pētījumi:

* *Stratēģija tiesnešu atlasei, apstiprināšanai amatā un kvalifikācijas klašu piešķiršanai*. Šis pētījums bija pamats mainīt līdzšinējo tiesnešu atlases metodiku un ieviest zināšanu un spēju testus, kā arī fokusēto interviju. Pilotatēstācija administratīvo tiesnešu kandidātiem tika finansēta no projekta līdzekļiem;

* *Salīdzinošais ziņojums: Tiesnešu atlases, amatā iecelšanas un paaugstināšanas kritēriji Latvijā;*

* *Kvalifikācijas klasifikācijas piemaksas un karjeras attīstība;*

* *Tiesnešu mācību programmu novērtējums un jaunu programmu izstrāde;*

* *Ziņojums par esošo tiesnešu mācību institucionālo modeli Latvijā;*

* *Starptautiskā pieredze tiesnešu mācību jomā un rekomendācijas institucionālā modeļa izveidei Latvijā;*

* *Ziņojums par tiesnešu mācību iespējamo institucionālo modeļu aprisēm.*

Pēdējais uzdevums šajā komponentē ir Latviešu – angļu Eiropas Savienības terminu vārdnīcas izstrādāšana. Saturiski vārdnīca tika sagatavota 2003. gadā;

- Latvijas Tiesnešu mācību centra kapacitātes paaugstināšana. Pārskata gadā mācību centrs ir saņēmis USD 17 542 ANO finansējumu centra kapacitātes nodrošināšanai un mācību programmu izstrādei. Tiesnešu mācību centrs saņemtus līdzekļus izmantoja trīs mācību vizītēm, mācību programmu novērtēšanas metodoloģijas izstrādei, semināram par mācību metodoloģiju, centra darbinieku apmācībai informācijas analizē un novērtējuma anketu datu apstrādē, jaunu mācību programmu izstrādei un pilotsemināru organizēšanai;

- Bezmaksas juridiskā palīdzība. Projekta ietvaros tika izstrādāta koncepcija "Valsts apmaksātās juridiskās palīdzības sistēmas izveidei Latvijā" un īstenots pilotprojekts "Bezmaksas juridiskās palīdzības sniegšana Rīgā un Rēzeknē";

- Tiesu prakses analīze. Pabeigts pētījums par tiesu prakses apkopošanas metodoloģiju.

Projekta "Tiesu sistēmas komunikācijas stiprināšana" galvenais uzdevums ir izveidot institucionālo struktūru un apmācīt tiesnešus un tiesu darbiniekus, lai nodrošinātu profesionālu komunikāciju starp tiesām un pilsonisko sabiedrību. Projektā paredzēts izstrādāt tiesu komunikācijas stratēģiju, stiprināt sabiedrisko attiecību struktūrvienības tiesās, izstrādājot to darbības pamatprincipus. Projekta ietvaros tiks veikta arī darbinieku apmācība. 2003. gada nogalē projekts tika uzsākts, izsludinot konkursu par pētījuma veikšanu, lai noskaidrotu komunikācijas pašreizējo stāvokli Latvijas tiesu sistēmā.

Projekta "Tiesvedības administrēšana nepilngadīgo personu lietās" mērķis ir atbalstīt pašvaldību pilotprojektus alternatīvo sodu piemērošanas jautājumos. 2003. gada laikā tika sagatavota rokasgrāmata pašvaldību darbiniekiem „Alternatīva cietumam – darbs ar riska bērniem pašvaldībā”.

2.3. Eiropas lietas un starptautiskā sadarbība

Eiropas lietas

2003. gada 16. aprīlī Eiropas Savienības dalībvalstu vadītāji un 10 kandidātvalstu vadītāji, tostarp Latvijas Valsts prezidente, parakstīja *Pievienošanās līgumu Eiropas Savienībai*, un no šīs dienas līdz pievienošanās līguma spēkā stāšanās dienai - 2004. gada 1. maijam - jaunās dalībvalstis ieguva novērotāja statusu Eiropas Savienības lēmumu pieņemšanas procesos. Jaunizveidotā Eiropas lietu nodaļa pārskata gadā strādājusi, lai sagatavotos Latvijas kā pilntiesīgas Eiropas Savienības dalībvalsts interešu pārstāvībai tieslietu jomā, kā arī iespējami efektīvi izmantotu novērotāja statusa sniegtās iespējas. Nodaļa uzsāka Eiropas lietu koordinācijas sistēmas izveidi tieslietu sfērā. Tāpat tika veikta virkne nozīmīgu pasākumu *acquis communautaire* jeb Eiropas Kopienas tiesību kopuma pārņemšanas pabeigšanai, vadoties pēc Eiropas Komisijas monitoringa starpziņojumos minētā.

Ar 2003. gada 1. decembri Tieslietu ministrija pārņēma no Eiropas integrācijas biroja Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas koordinēšanas un kontroles funkciju. No šī brīža Tieslietu ministrijas kompetencē ir nepieciešamo pasākumu veikšana, lai Eiropas Savienības tiesību akti, ja tas ir nepieciešams, tiktu pārņemti Latvijas tiesību sistēmā savlaicīgi un kvalitatīvi. 2003. gada decembrī Tieslietu ministrijas Eiropas lietu nodaļa uzsāka Latvijai kā Eiropas Savienības dalībvalstij piemērotas Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas sistēmas konceptuālu izstrādi.

Lai nodrošinātu pārstāvību Eiropas Savienības institūcijās, Tieslietu mi-

nistrija 2003. gadā izsludināja atklātu konkursu uz Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša un Pirmās instances tiesas tiesneša amatu. Par komisijas priekšsēdētāju tika nozīmēts tieslietu ministrs A. Aksenoks. Kopumā konkursā pieteicās 12 pretendenti, no kuriem 5 tika aicināti uz interviju otrajā kārtā 2003. gada decembrī un 2004. gada janvārī. Ar Ministru kabineta 2004. gada 14. janvāra rīkojumu Nr. 26 Egila Levita kandidatūra apstiprināta Eiropas Kopienu Tiesas tiesneša amatam, bet Ingridas Labuckas kandidatūra Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas amatam.

Starptautiskā sadarbība

Lai veicinātu starptautisko sadarbību un labās prakses pārņemšanu, pārskata gadā ir organizēta starptautiska konference „Kriminālprocesa modernizācija cilvēktiesību garantēšanai”. Tās mērķis – iepazīstināt Saeimas deputātus un tiesībsargājošo institūciju pārstāvjus ar jauno *Kriminālprocesa likuma* projektu un ārvalstu ekspertu vērtējumu par šo projektu kā modernu un cilvēktiesības garantējošu normatīvu aktu.

2003. gada laikā ir panākta vienošanās par sadarbības turpināšanu un paplašināšanu tieslietu jomā ar Zviedrijas, Nīderlandes, Lielbritānijas, Norvēģijas, Kanādas, ASV, Francijas, Vācijas, Itālijas, Dānijas un Somijas vēstniecībām, Īrijas goda konsulātu, kā arī Pasaules Bankas un UNDP pārstāvniecībām Latvijā.

Intensīvs darbs notika, lai īstenotu ANO projektus tiesu varas stiprināšanai, kā arī tika strādāts pie PHARE projekta „Organizētās noziedzības efektīva novēršana, kontrole un apkarošana – informatīvās kampaņas organizēšana” un PHARE projekta „Organizētās noziedzības efektīva novēršana, kontrole un samazināšana – liecinieku aizsardzības aprīkojums tiesām” organizēšanas un koordinēšanas.

Jau kopš 2002. gada septembra Tieslietu ministrija ir uzsākusi veiksmīgu sadarbību ar Pasaules Banku, pamatojoties uz Latvijas Republikas un Pasaules Bankas 2002. gada 21. martā noslēgto dāvinājuma līgumu "Mērķfinansējums administratīvo procedūru un informācijas atklātību regulējošo likumu īstenošanai". Kopējais projekta finansējums – USD 279 000. Projekta ietvaros tiek finansēti ārvalstu eksperti, vietējie eksperti, apmācību semināri, konferences.

2003. gadā Pasaules Bankas projekta “Administratīvo procesu un informācijas atklātību reglamentējošo likumu ieviešana” ietvaros 4. septembrī ar ministru prezidenta rīkojumu tika izveidota darba grupa priekšlikumu izstrādei par administratīvo aktu apstrīdēšanas un pārsūdzības mehānisma īstenošanu valsts pārvaldes iestādēs. Ņemot vērā *Administratīvā*

*procesa likuma spēkā stāšanās 2004. gada 1. februārī, šīs darba grupas uzdevumi ir apzināt pastāvošos administratīvo aktu apstrīdēšanas mehānismus un atsevišķu ministriju plānotos pasākumus šī likuma ieviešanai, izstrādāt priekšlikumus pasākumiem, kas veicami līdz likuma spēkā stāšanās brīdim, kā arī pēc tam, lai nodrošinātu likumā noteikto principu un procedūru efektīvu darbību valsts pārvaldē. Rīkojuma ietvaros tiks izstrādāts informatīvais ziņojums par administratīvo aktu apstrīdēšanas un pārsūdzības mehānisma situāciju valsts pārvaldē šodien un rekomendācijas sistēmas sakārtošanai turpmāk. Ar Pasaules Bankas atbalstu tapšanas stadijā atrodas *Administratīvā procesa likuma* komentāri. Tieslietu ministrijas pieaicināto ekspertu grupa jau ir izstrādājusi un izdevusi grāmatu – mācību līdzekli „Administratīvais process shēmās”.*

Starptautiskā tiesiskā sadarbība

Starptautiskās tiesiskās sadarbības departaments starptautisko divpusējo līgumu par tiesiskajām attiecībām un tiesisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, kā arī civiltiesisko un krimināltiesisko konvenciju ietvaros nodrošina ārvalstu un Latvijas tiesībsargājošo institūciju tiesiskās palīdzības lūgumu izpildi.

Pārskata periodā kopumā tika izskatīti 1444 Latvijas un ārvalstu tiesiskās palīdzības lūgumi, kas ir par 354 vairāk kā 2002. gadā. Tiesiskās palīdzības lūgumu skaita palielināšanās ir saistīta ar to, ka Latvija 2003. gadā ir pievienojusies papildu civiltiesiskajām un krimināltiesiskajām konvencijām, tādējādi paplašinot starptautiskās tiesiskās sadarbības telpu. 2003. gadā Starptautiskās tiesiskās sadarbības departamenta darbinieki savas kompetences ietvaros sniedza atbildes uz 38 fizisko un 20 juridisko personu sūdzībām. Lielākoties, sagatavojot atbildes uz sūdzībām, bija nepieciešams sniegt skaidrojumus par tiesībām un iespējām civillietu un krimināllietu tiesvedības gaitā lūgt veikt procesuālās darbības ārvalstīs, kā arī par iespējām atzīt un izpildīt gan ārvalstu, gan Latvijas tiesu spriedumus.

Vislielākais tiesiskās palīdzības lūgumu skaits tika saņemts no Krievijas Federācijas, Lietuvas un Baltkrievijas tiesībsargājošajām institūcijām. No Eiropas Savienības dalībvalstīm visvairāk pieprasījumu saņemts no Vācijas, Somijas, Zviedrijas. 2003. gadā visbiežāk tiesiskās palīdzības lūgumu bija par tādu procesuālu darbību veikšanu kā tiesas dokumentu nodošana un lietas dalībnieku nopratināšana. Liels skaits tiesiskās palīdzības lūgumu bija arī par atsevišķu procesuālu darbību veikšanu krimināllietās, piemēram, kratīšanas izdarīšana, liecinieku nopratināšana ar video konferences starpniecību.

Līdztekus darbam ar tiesiskās palīdzības lūgumiem 2003. gadā tika nolasītas lekcijas rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu tiesnešiem un tiesnešu palīgiem par tādiem jautājumiem kā spriedumu atzīšana ārvalstīs, dokumentu noformēšana, pušu un liecinieku aicināšana no ārvalstīm, lūgumu par atsevišķu procesuālu darbību veikšanu nosūtīšana un izpilde.

Departamenta darbinieki piedalījās darba grupā un izstrādāja grozījumus *Civilprocesa likuma F sadaļā „Starptautiskais civilprocess”*, kas stājās spēkā ar 2004. gada 1. maiju.

2.4. Zaudējumu atlīdzināšana

2003. gadā Zaudējumu atlīdzināšanas nodaļa zaudējumu atlīdzības saņemšanai saskaņā ar likumu *Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu* saņēma 19 pieteikumus, no tiem:

- 5 pieteikumi noraidīti;
- 14 pieteikumi apmierināti.

Zaudējuma atlīdzināšanas nodaļas darbinieki pārstāvēja Tieslietu ministrijas intereses tiesā, kad tika pārsūdzēti Tieslietu ministrijas lēmumi par zaudējumu atlīdzības piešķiršanu, kā arī prasībās par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. 2003. gadā saskaņā ar pieņemtajiem Tieslietu ministrijas lēmumiem par zaudējumu atlīdzības piešķiršanu un saskaņā ar tiesu nolēmumiem par zaudējumu atlīdzināšanu attaisnotām personām ir izmaksātas kompensācijas LVL 26706 apmērā.

2.5. Dzimtsarakstu departamenta darbība

Dzimtsarakstu departaments 2003. gadā ir veicis 79231 civilstāvokļa aktu reģistrācijas apstrādi, kas ir par 4184 vairāk nekā 2002. gadā. Civilstāvokļa aktu reģistrā ievadīti 33103 ieraksti un veikti 25142 papildinājumi un labojumi. Dzimšanas reģistros ievadīti 2876 labojumi un papildinājumi.

Pārskata gadā izskatītas un sagatavotas 102 atļaujas tautības ieraksta maiņas lietās, izdotas 1025 vārda vai uzvārda maiņas atļaujas. Izskatīti 2900 arhiva apmeklētāju iesniegumi un sagatavotas atbildes.

Saskaņā ar likuma *Par civilstāvokļa aktiem* 4. pantu Dzimtsarakstu departaments veic tiešo uzraudzību pār normatīvo aktu ievērošanu civil-

stāvokļa aktu reģistrācijā, kā arī dzimtsarakstu nodaļu metodisko vadību. Atskaites periodā 2003. gadā – Dzimtsarakstu departaments veicis 68 dzimtsarakstu nodaļu kompleksās pārbaudes.

Apkopoti Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs sastādītie civilstāvokļa reģistri un analizēta to kvalitāte. Par rezultātiem sagatavota uzziņa un nosūtīta Ārlietu ministrijas Konsulārajam departamentam.

Izstrādāti grozījumi *Civillikumā*, likumā *Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ģimenes tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību un izstrādāts Civilstāvokļa aktu likumprojekts.*

2.6. Brīvo juridisko profesiju nodaļas darbība

2003. gadā iecelti:

- 108 zvērināti tiesu izpildītāji (no kuriem 3 ir atbrīvoti);
- 24 zvērinātu tiesu izpildītāju aizvietoņi (no kuriem 12 ir atbrīvoti);
- 9 zvērināti notāri (no visiem notāriem atbrīvots 1 zvērināts notārs).

Divi zvērināti notāri ir pārcelti uz Rīgas apgabaltiesas darbības teritoriju pildīt amata pienākumus pēc pašu vēlēšanās.

2003. gadā Brīvo juridisko profesiju nodaļā sniegtas atbildes uz 183 fizisko personu un 82 juridisko personu iesniegumiem un sūdzībām.

Tieslietu ministrs ierosinājis 9 disciplinārlietas pret zvērinātiem tiesu izpildītājiem, no kurām 4 disciplinārlietas piemērots disciplinārsods 2003. gadā, bet 4 lietu izskatīšana atlikta uz 2004. gadu. Viena disciplinārlieta ir izbeigta un zvērinātam tiesu izpildītājam Latvijas Zvērinātu notāru padome izskaidrojusi rīcības nepareizību.

2003. gadā pret zvērinātiem notāriem tieslietu ministrs nav ierosinājis nevienu disciplinārlietu.

Gada laikā izstrādāti 3 tiesību aktu projekti:

- sadarbībā ar Īpašu uzdevumu ministra bērnu un ģimenes lietās sekretariātu izstrādāta likumā *Par bāriņtiesām un pagasttiesām* paredzētā kārtībā bāriņtiesu un pagasttiesu darbinieku apmācības programmai, ko 2003. gada 24. oktobrī apstiprināja tieslietu ministrs;
- saskaņā ar *Civilprocesa likuma* 567. panta ceturto daļu izstrādāts Ministru kabineta noteikumu projekts *Izpildu darbību veikšanai*

nepieciešamo izdevumu apmērs un to maksāšanas kārtība;

- Grozījumi Tiesu izpildītāju likumā, kas izsludināti 2003. gada 14. novembrī un spēkā stājās 2004. gada 1. janvārī.

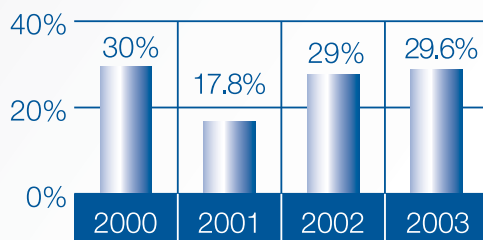
2.7. Personāls, tā izglitošana un kvalifikācijas paaugstināšana

Ministrijas darba kvalitāte ir atkarīga no personāla profesionalitātes. Personālam jābūt augsti kvalificētam, labi izglītotam (vēlama juridiskā vai ekonomiskā izglītība), ar spējām orientēties valsts tiesību sistēmā. Veicot darbinieku atlasī, īpaša uzmanība tiek veltīta pretendentu kvalifikācijai un papildu apmācības nepieciešamībai.

2003. gada 31. decembrī Tieslietu ministrijā strādāja 175 darbinieki, no kuriem 64 bija valsts civildienesta ierēdņi un 111 – darbinieki.

2003. gadā no darba Tieslietu ministrijā aizgāja 49 darbinieki, no tiem 23 ierēdņi. Personāla mainība šajā laika periodā nav būtiski palielinājusies un ir 29,6%.

Personāla mainība

2003. gada 31. decembrī no kopējā strādājošo skaita 69,7% bija sievietes un 30,3% - vīrieši.

Vidējais Tieslietu ministrijas darbinieku vecums ir 36 gadi:

- vecumā līdz 20 gadiem – 6 darbinieki;
- vecumā no 21 līdz 25 gadiem – 52 darbinieki;
- vecumā no 26 līdz 30 gadiem – 28 darbinieki;
- vecumā no 31 līdz 35 gadiem – 17 darbinieku;
- vecumā no 36 līdz 40 gadiem – 14 darbinieku;

- vecumā no 41 līdz 50 gadiem – 22 darbinieki;
- vecumā no 51 līdz 60 gadiem – 21 darbinieks;
- vecumā no 61 līdz 70 gadiem – 13 darbinieku;
- vecumā virs 70 gadiem – 2 darbinieki.

Tieslietu ministrijas darbinieki savu kvalifikāciju paaugstina, apmeklējot gan Valsts administrācijas skolas organizētos kursus, gan arī iesaistoties dažādās mācību programmās Latvijā un ārzemēs. 2003. gadā Tieslietu ministrijas darbinieki ir apmeklējuši šādus mācību kursus un programmas:

- ES institūcijas un to sadarbība ar nacionālajām institūcijām – 1 darbinieks;
- normatīvo aktu izstrāde – 2 darbinieki;
- IT audita pamati – 1 darbinieks;
- iekšējais audits – 2 darbinieki;
- interešu konflikts – 1 darbinieks;
- korupcijas novēršana – 1 darbinieks;
- ES projektu vadīšana: I projektu sagatavošana, II projektu ieviešana un novērtēšana – 1 darbinieks;
- ievads ES tiesībās – 1 darbinieks;
- ierēdņa darbības un tās rezultātu novērtēšanas kārtība – 1 darbinieks;
- informācijas pieejamība valsts pārvaldes iestādēs – 1 darbinieks;
- rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēma – 1 darbinieks;
- uzticību radoša organizācijas kultūra valsts iestādē – 3 darbinieki;
- administratīvais process iestādē – 2 darbinieki;
- projektu vadība – 1 darbinieks;
- iekšējā audita pamati – 1 darbinieks;
- iekšējā kontrole – 1 darbinieks;
- *Valsts pārvaldes iekārtas likums*: iekšējie normatīvie akti – 1 darbinieks;
- publiskā runa, sarunu un sapulču vadīšana – 1 darbinieks;
- darbs Windows vidē, MS Word 2000 un Internet pamati – 2 darbinieki;
- darba aizsardzība – 1 darbinieks;
- grozījumi likumā *Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām* – 3 darbinieki;
- personāla lietvedība – 1 darbinieks;
- starptautiskā publiskā sektora grāmatvedības standarti – 1 darbinieks;
- aktuālais valsts budžeta uzņēmumu gada pārskatu sagatavošanā – 1 darbinieks;
- mācību vajadzību novērtēšana – 1 darbinieks;
- personāla vadības funkcijas – 1 darbinieks;
- *Recents Trences in the Case Law of the European Courts: Latest*

- Developments and Prospects for the future – 1 darbinieks;
• Mediation and Conciliation – 1 darbinieks.

Mācību braucienos un darba komandējumos uz ārvalstīm 2003. gadā devās 36 darbinieki.

2.8. Iekšējā kontrole

2003. gadā Iekšējā audita nodaļas darbinieki no plānotajiem 8 auditiem veica 4 auditus un turpināja darbu, lai pabeigtu 2002. gadā iesāktos auditus. Ārpus plāna 2003. gadā nodaļas darbinieki veikuši 5 auditus pēc vadības un citu institūciju pieprasījuma, kas ir aizkavējis plānoto darbu izpildi. 2003. gadā auditu veikšanai tika plānotas 215 darba dienas. Iepļānotos 4 auditus nodaļas darbinieki veikuši 140 darba dienās, jeb izmantojot 65% no plānotā auditu paredzētā darba laika, taču 185 darbadienās veikti 5 nepļānotie auditi.

Veicot auditus pārskata periodā, galvenā uzmanība tika pievērsta valsts pasūtījuma, finanšu un personālvadības sistēmu izpētei un analīzei. Iekšējā audita nodaļas darbinieki saskaņā ar apstiprināto nodaļas auditu stratēģisko plānu ir pārbaudījuši ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu iekšējās kontroles sistēmas. Pamatojoties uz veikto darbu rezultātiem, kopumā iekšējā kontroles sistēma ministrijā ir izveidota un darbojas apmierinoši, taču ne visos gadījumos ir visaptveroša.

2.9. Padotībā esošo iestāžu darbība

Valsts tiesu ekspertīžu birojs

Valsts tiesu ekspertīžu birojs tiesu un citu tiesību sargājošo iestāžu uzdevumā veic tiesu ekspertīzes krimināllietās un civillietās. 2003. gadā Valsts Tiesu ekspertīžu birojs veicis 1173 ekspertīzes, kas ir 90% no plānotā. Eksperti piedalījušies 59 tiesas sēdēs. Tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem pēc to pieprasījuma ir sniegtas rakstiskas un mutiskas konsultācijas ekspertīžu jautājumos.

Biroja speciālisti sadarbībā ar Tiesnešu mācību centru ir nolasījuši četrus lekciju kursus tiesnešiem un vadījuši praktiskās nodarbības topošajiem un esošajiem tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem, kā arī sagatavojuši un nolasījuši vairākus lekciju kursus kriminālpolicijas darbiniekiem par ekspertīžu iespējām un materiālu sagatavošanu ekspertīzēm. 2003. gadā 7 eksperti tika apmācīti pēc individuāla plāna, lai iegūtu eksperta

tiesības dažādās specialitātēs. No tiem 6 eksperti tika sertificēti.

2003. gadā veikti divi valsts pasūtīti pētījumi – "Šāviena pēdu izplatības uz policijas darbinieku rokām izpēte" un „Baltijas jūras Kurzemes un Vidzemes piekrastē sastopamo minerālu asociāciju izpēte, izmantojot to kā diferencējošu pazīmi augšnes paraugu tiesu ekspertizē”.

Eksperti ir piedalījušies četros starptautiskos testos rokrakstu, šķiedru, dokumentu un šāviena pēdu izpētē. Ir sagatavoti divi stenda referāti divām starptautiskām zinātniskām konferencēm.

Valsts probācijas dienesta pārvalde

Valsts probācijas dienesta pārvalde izveidota 2003. gada 7. oktobrī, lai īstenotu valsts politiku probācijas klientu uzraudzībā un viņu sociālās uzvedības korekcijā. Dienests sniedz izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu, organizē sociālās uzvedības korekcijas programmu izstrādi un nodrošina preventīvo pasākumu veikšanu, koordinē kriminālsoda — piespiedu darbs — izpildi, pārbaudes laikā uzrauga personas, pret kurām izbeigta krimināllieta, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības u. c.

2003. gadā izstrādāti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumi *Valsts probācijas dienesta pārvaldes nolikums*, kā arī izstrādāts un iesniegts apstiprināšanai *Valsts probācijas dienesta likums*. 2003. gada novembrī un decembrī tika izveidotas sešas teritoriālās struktūrvienības – Daugavpili, Rēzeknē, Valmierā, Tukumā, Saldū un Bauskā.

Uzsākts darbs pie pētījumiem:

- „Prasības sociālās uzvedības korekcijas centriem un centru tīkla veidošanas stratēģijai”,
- „Informatīvais materiāls par Latvijas teritorijā esošo sociālās rehabilitācijas centru iespējām apkalpot personas, kuras atbrīvojas no ieslodzījuma vietām”,
- „Par izlīguma procesu Latvijā un priekšlikumiem kārtībai, kādā Valsts probācijas dienests nodrošina iespēju cietušajam un probācijas klientam brīvprātīgi iesaistīties izlīguma ar starpnieka palīdzību procesā”,
- „Par kriminālsoda – piespiedu darbs – realizēšanu Latvijas teritorijā”, „Nosacīta pirmstermiņa atbrīvošana no kriminālsoda”.

Bēgļu lietu apelācijas padome

Bēgļu lietu apelācijas padome izskata sūdzības par Pilsonības un migrā-

cijas lietu pārvaldes Bēgļu lietu departamenta lēmumiem, kas pieņemti par bēgļu statusa piešķiršanu vai atteikumu.

Patvēruma meklētāju skaits 2003. gadā bija par 60% mazāks nekā plānots, jo patvēruma piešķiršanas procedūrā iesaistīto Latvijas iestāžu konsekventā un visai stingrā nostāja neveicina patvēruma meklētāju pieplūdumu. 2003. gadā Bēgļu lietu apelācijas padome izskatīja piecas lietas. Četrās lietās tika pieņemts negatīvs lēmums, vienā – pozitīvs lēmums, piešķirot patvēruma meklētājam alternatīvo statusu.

Naturalizācijas pārvalde

Naturalizācijas pārvalde izskata ārvalstnieku un bezvalstnieku iesniegumus par uzņemšanu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā. 2003. gadā Naturalizācijas pārvaldē kopumā iesniegti 12342 pilsonības pretendentu iesniegumi, kas ir par 3064 vairāk nekā 2002. gadā, bet pilsonībā uzņemtas 11045 personas – par 319 personām vairāk nekā 2002. gadā. Iesniegumu skaita palielināšanos sekmēja valsts mērķfinansējums nepilsoņu latviešu valodas prasmes pilnveidošanai, kā arī šim mērķim saņemtais ārvalstu finansējums ANO Attīstības programmas projekta ietvaros, rezultātā iesniegumus iesniedza 3043 pilsonības pretendenti.

2003. gadā atvieglots pilsonības iegūšanas process:

- būtiski palielinot personu loku, kuriem piemērojams samazinātais valsts nodevas apmērs – LVL 3;
- vienkāršojot pilsonības pretendenta pastāvīgās dzīvesvietas Latvijā fakta konstatēšanu saistībā ar *Dzīvesvietas deklarēšanas likuma* spēkā stāšanos, kā arī samazinot iesniedzamo dokumentu skaitu;
- paredzot tiesības iesniegt iesniegumu jebkurā pārvaldes reģionālajā nodaļā vai filiālē;
- paredzot solījuma parakstīšanu par uzticību Latvijas Republikai, jau iesniedzot naturalizācijas iesniegumu.

Vienlaikus noteikta stingrāka pilsonības pretendentu atbildība par godīguma principa ievērošanu naturalizācijas pārbaužu kārtībā.

2003. gadā nodrošināta bezmaksas informatīvā tālruņa darbība konsultēšanai par Latvijas pilsonības iegūšanas iespējām – pa šo tālruni pārņēmti 10023 telefona zvani. Sadarbībā ar s/o “Kustība demokrātiskai domai” izdotas piecas informatīvās faktu lapas par pilsonības iegūšanas veidiem, par naturalizācijas pārbauzēm un par Eiropas Savienības pilsonību.

Veikts pētījums "Reģionālo aspektu nozīme pilsonības jautājumu risināšanā" to faktoru izzināšanai, kas ietekmē motivāciju iegūt Latvijas pilsonību. Tika veiktas 204 ekspertu intervijas un aptaujāti 6825 nepilsoņi 80 pašvaldībās. Pētījuma rezultātā ir vienkāršota naturalizācijas procedūra, aktivizējusies pārvaldes sadarbība ar pašvaldībām un izglītības iestādēm.

Patentu valde

Patentu valde īsteno valsts politiku rūpnieciskā īpašuma jomā un atbilstoši attiecīgajiem Latvijas Republikas likumiem piešķir patentus izgudrojumiem un dizainparaugiem, un reģistrē preču zīmes. 2003. gadā plānotais apjoms preču zīmju pieteikumiem pieaudzis par 3,7%, dizainparaugu pieteikumiem plāns ir izpildīts 127,5% apjomā. Plānotais patentu pieteikumu skaits izgudrojumiem netika sasniegts, to ietekmēja joprojām nestabilā rūpnieciskā ražošana Latvijā, kā arī izpratnes trūkums par rūpnieciskā īpašuma aizsardzības jautājumiem, īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos.

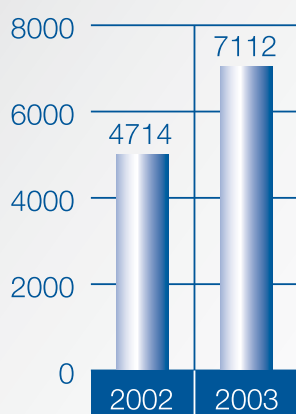
Uzņēmumu reģistrs

Uzņēmumu reģistrs reģistrē uzņēmumus (uzņēmējsabiedrības), to pārstāvniecības un filiāles, sabiedriskās organizācijas, masu informācijas līdzekļus, koncernu un koncesiju līgumus, ārvalstu organizāciju un uzņēmumu pārstāvniecības un filiāles, biedrības un nodibinājumus, Eiropas ekonomisko interešu grupas, politiskās partijas, komercķīlas un laulību līgumus, kā arī sniedz informāciju par reģistrējamajiem objektiem.

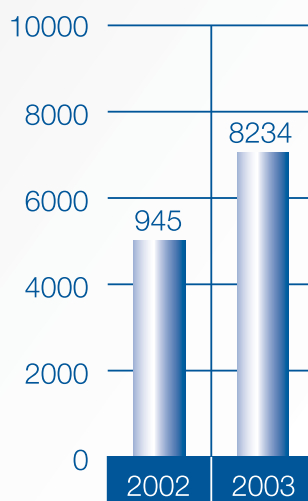
2003. gadā audzis praktiski visu reģistrēto subjektu skaits. Par 22%, salīdzinot ar pērnā gadu, palielinājies Uzņēmumu reģistrā reģistrēto jauno uzņēmumu skaits. Šis rādītājs ir vērtējams kā ļoti pozitīvs un norāda, ka jaunu uzņēmumu dibināšana ir nostabilizējusies, jo kopš 1992. gada reģistrēto uzņēmumu skaits ik gadu saruka.

Komerclikuma reformas otrajā gadā strauji pieaudzis pārreģistrēto uzņēmumu skaits — salīdzinot ar 2002. gadu pārreģistrējušies 80 reižu vairāk uzņēmumu, bet komercreģistrā no jauna reģistrēto uzņēmumu īpatsvars pieaudzis par 31%. No visiem subjektiem komercreģistrā visvairāk ierakstītas sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA) — 87% no kopējā uzņēmumu skaita, kā arī individuālie komersanti (11%) un akciju sabiedrības (1%).

Jaunu komersantu reģistrācija

Uzņēmumu pārreģistrācija no uzņēmumu reģistra komercreģistrā

2003. gadā reģistrētas 765 sabiedriskās organizācijas, 74 ārvalstu pārstāvniecības un 92 masu informācijas līdzekļi. Reģistrēti 7693 jauni uzņēmumi, komercreģistrā pārreģistrēti 8235 uzņēmumi un veikti 36869 grozījumi Uzņēmumu reģistrā. Šis rādītājs 2,38 reizes pārsniedz plānoto. Likvidēto uzņēmumu plānotais apjoms 2003. gadā nav sasniegts, jo šo procedūru grūti prognozēt un uzņēmumu likvidācija prasa papildu līdzekļus. Likvidēti par 14 uzņēmumiem mazāk kā plānots. 2003. gadā pavisam likvidēti 2986 uzņēmumi, un tas ir par 224 uzņēmumiem vairāk nekā 2002. gadā, kad tika likvidēti 2762 uzņēmumi.

2003. gada 28. februārī noslēgts līgums starp Uzņēmumu reģistru, Valsts zemes dienestu un SIA "LURSOFT" par informācijas elektronisku apmaiņu. 2003. gada 11. martā noslēgts trīspusējs līgums starp Uzņēmumu reģistru, Valsts tehniskās uzraudzības inspekciju un SIA "LURSOFT", kas nodrošina komercķīlu reģistram iespēju elektroniskā veidā saņemt un nosūtīt informāciju par transportlīdzekļiem, traktortehniku, dzīvniekiem un ganāmpulkiem

komercķīlu reģistrācijai, tādējādi samazinot iespējamās datu neprecizitātes un nodrošinot ātru un ērtu datu saņemšanu. Tāpat uzsākta sadarbība datu apmaiņai par laulāto mantisko attiecību reģistra ierakstiem ar Ceļu satiksmes drošības direkciju, Valsts ciltšdarbu datu apstrādes centru, Valsts tehniskās uzraudzības inspekciju, Civilās aviācijas administrāciju. 2003. gada 2. septembrī noslēgts trīspusējs līgums starp Uzņēmumu reģistru, Tieslietu ministriju un SIA "LURSOFT" par datu apmaiņu. Datu apmaiņas rezultātā Uzņēmumu reģistrs elektroniski iegūst informāciju laulāto mantisko attiecību reģistrācijas procesam par laulātajiem piederošajiem nekustamiem īpašumiem no valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas.

Lai uzlabotu klientu apkalpošanu, Uzņēmumu reģistrs 2003. gadā turpināja modernizēt reģionālās nodaļas — uz jaunām, klientiem ērtākām telpām pārcēlās Saldus un Valmieras reģionālā nodaļa, kas vērtējams kā īpaši nozīmīgs fakts, jo Valmieras nodaļa ir lielākā reģionālā nodaļa pēc apkalpoto klientu īpatsvara.

Uzņēmumu reģistrs strādājis arī pie normatīvo aktu bāzes uzlabošanas, izstrādājot grozījumus likumā *Par uzņēmējdarbību*, paredzot vienkāršotu to uzņēmumu likvidāciju, kuri neievēro likumā noteiktās prasības par savlaicīgu ziņu sniegšanu Uzņēmumu reģistram.

2003. gadā Uzņēmumu reģistrs no Tieslietu ministrijas pārņēmis arodbiedrību reģistrēšanu, kā arī uzsācis darbu pie *Biedrību un nodibinājumu likuma* un *Biedrību un nodibinājumu likuma spēkā stāšanās kārtības likuma* izstrādes.

Valsts zemes dienests

Valsts zemes dienests veic zemes reformas un zemes privatizācijas procesa īstenošanu, kā arī īpašumu formēšanu un dokumentu sagatavošanu reģistrācijai zemesgrāmatās. Dienests nodrošina tiesību reģistrāciju centrālajā datu bāzē un datu publisku pieejamību, kā arī savstarpējas elektroniskas datu apmaiņas iespējas ar citiem valsts reģistriem.

Pārskata gadā Valsts zemes dienests turpinājis savu darbu, apgādājot valsts un pašvaldību institūcijas, komerciālās struktūras un iedzīvotājus ar kadastra reģistra teksta un grafiskajiem datiem (kartēm) un informāciju zemes pārvaldībai, nodrošinot minētās informācijas saņemšanu elektroniskā formā tiešsaistes režīmā. 2003. gadā Internetā apskatīto nodaļumu skaits sasniedza 205207 jeb 3,2 reizes vairāk nekā 2002. gadā.

Panākts kāpinājums karšu sagatavošanā, arvien lielāku uzmanību pievēršot valsts austrumu rajoniem. Valsts zemes dienesta veidoto karšu saturs un kva-

litāte ir guvusi starptautisku atzinību.

2003. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieaudzis dienesta sniegto pakalpojumu un ieņēmumu apjoms un to īpatsvars Valsts zemes dienesta kopējā budžetā. Tas panākts, nemainot pakalpojumu cenu līmeni.

Valsts zemes dienestā 2003. gadā tika veikts neatkarīgs funkcionālais audits, kura slēdzienus dienests izmantos savā turpmākajā darbībā un iespējamās institucionālajos pārkārtojumos.

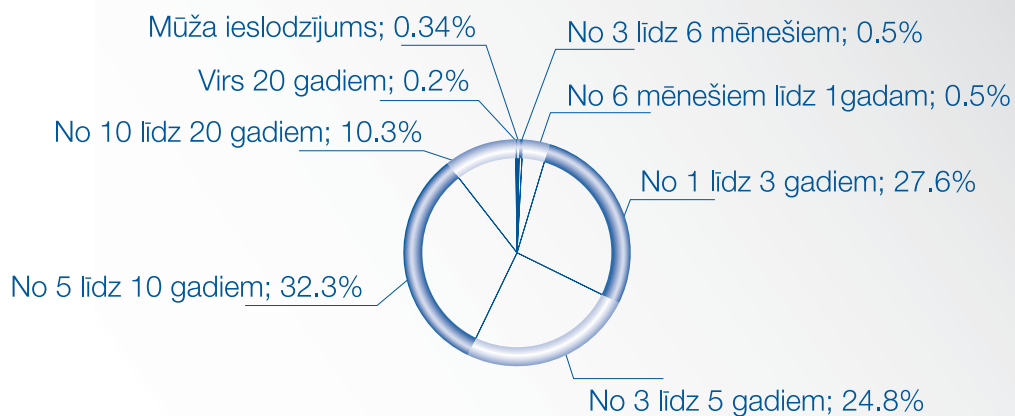
Ieslodzījuma vietu pārvalde

Ieslodzījuma vietu pārvalde īsteno valsts politiku ar brīvības atņemšanu saistītu kriminālsodu izpildes jomā. Tās galvenais uzdevums ir veikt ar brīvības atņemšanu saistītu kriminālsodu, kā arī apcietinājuma kā drošības līdzekļa izpildi.

2003. gada 1. janvārī stājās spēkā *ieslodzījuma vietu pārvaldes likums*, kas nosaka tiesiskuma un cilvēktiesību principiem atbilstošu ieslodzījuma vietu darbību, kā arī personāla tiesības, pienākumus un sociālās garantijas. 2003. gadā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi nosaka kārtību, kā ieslodzījuma vietu specializētā valsts civildienesta ierēdņiem piešķir uzturdevas kompensāciju, papildatvaļinājumu, kompensē ar mācībām saistītos izdevumus, veic mantisko apgādi un darba samaksu.

2004. gada 1. janvārī ieslodzījuma vietās atradās 8231 ieslodzītā persona, no tām 4962 notiesātie un 3269 apcietinātie. Salīdzinot ar pagājušo gadu, notiesāto skaits cietumos ir pieaudzis par 3%. Palielinājies notiesāto skaits, kuri brīvības atņemšanas sodu izcieš pirmo reizi, tas ir 46,8% (2002. gadā – 45,9%). 2003. gadā ieslodzījuma vietās ir pieaudzis to notiesāto skaits, kuri sodu izcieš par smagiem un sevišķi smagiem noziegumiem, un slēgtajos cietumos atrodas 75,4% no visu notiesāto kopskaita. Gandrīz divas reizes ir pieaudzis notiesāto skaits par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu izgatavošanu, iegādāšanos, glabāšanu, pārvadāšanu un pārsūtīšanu (2003. gadā – 408, 2002. gadā – 245). Joprojām ļoti augsts ir penitenciārais koeficients – 355 (ieslodzīto skaits uz 100 tūkstošiem iedzīvotājiem), kas pārsniedz citu Eiropas valstu līmeni. Lai uzlabotu ieslodzīto sadzīves apstākļus un cietumu drošību, 2003. gadā turpinājās cietumu rekonstrukcija un investīciju apgūšana.

Notiesāto sadalījums pēc piespriedā brīvības atņemšanas termiņa ilguma

Valsts valodas centrs

Valsts valodas centrs pārrauga *Valsts valodas likuma* ievērošanu Latvijas Republikā, īsteno valsts politiku, kā arī nodrošina latviešu valodas saglabāšanu, aizsardzību un attīstību, uzraugot un kontrolējot normatīvo aktu ievērošanu valsts valodas jautājumos. Valsts valodas centrs 2003. gadā sniedzis konsultācijas valsts valodas jautājumos 14,5 tūkstošiem personu. Plānotais rādītājs ir pārsniegts 1,3 reizes. Pērn 2342 uzņēmumos veiktas pārbaudes par to, kā tiek ievērotas *Valsts valodas likuma* prasības, sagatavoti 3 televīzijas un radio raidījumi, 11 profesionālās sagatavotības semināri un izdoti divu veidu metodiskie materiāli, izskatītas 364 iesniegtās sūdzības. Izskatīto sūdzību skaits, salīdzinot ar 2002. gadu, ir samazinājies par 34%, jo tādā pašā apjomā ir samazinājies iesniegto sūdzību skaits. Ir izskatīti visi iesniegumi, kas norāda uz Valsts valodas centra sekmīgu darbību.

Kopīgi ar s/o "Latviešu valodas fonds" tika rīkota akcija "Noķer gimalajiešu lāci!", kuras gaitā apzinātas raksturīgākās valodas kļūdas publiskajā informācijā. Valsts valodas centra Latviešu valodas ekspertu komisijas Vietvārdu apakškomisija sagatavojusi un publicējusi ieteikumus "Par ciemu, viensētu, ēku un citu vietu nosaukumu (vietvārdu) veidošanu, rakstību un lietošanu oficiālos dokumentos" un "Par pagastu un novadu nosaukumiem sakarā ar reģionālo reformu". Valsts valodas centrs 2003. gadā piedalījās 4. Starptautiskā dialektologu ģeolingvistu kongresa organizēšanā un vadīšanā.

Reliģisko lietu pārvalde

Reliģisko lietu pārvalde nodrošina valsts politikas īstenošanu un koordināciju reliģijas lietās.

No 2003. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim 66 reliģiskajām organizācijām ir izsniegtas ieteikuma vēstules, lai tās 2003. gadā varētu saņemt Finanšu ministrijas atļauju humānās palīdzības sūtījumu saņemšanai. Savukārt, lai 2003. gadā reliģisko organizāciju ziedotāji saskaņā ar tiesību normām iegūtu tiesības saņemt uzņēmumu ienākumu nodokļa atlaides, Reliģisko lietu pārvalde 44 reliģiskajām organizācijām ir izsniegusi ieteikuma vēstules nodokļu atlaižu jautājumu kārtošānai Finanšu ministrijā. Pērn izsniegtas 116 izziņas par reliģisko organizāciju amatpersonu paraksta tiesībām.

2003. gadā pārreģistrētas 82 reliģiskās organizācijas un reģistrētas 23 jaunizveidotas reliģiskās organizācijas un iestādes. Pamatojoties uz Reliģisko organizāciju likumu, reģistrācija atteikta 8 reliģiskajām organizācijām, savukārt no reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistra svītrotas 7 reliģiskās organizācijas.

Reliģisko lietu pārvaldes darbinieki uzsāka darboties arī ieslodzījuma vietu pārvaldes 2003. gada 4. martā izveidotajā Reliģijas lietu konsultatīvajā padomē, kuras mērķi un uzdevumi ir saistīti ar saskaņas un izpratnes veicināšanu dažādu konfesiju un reliģisko organizāciju pārstāvjiem, kas iesaistīti ieslodzīto personu garīgās aprūpes darbā, kapelānu dienesta darbības brīvības atņemšanas vietās vērtēšanu un analīzi, kā arī ieslodzīto garīgās aprūpes uzlabošanu.

Datu valsts inspekcija

Datu valsts inspekcija veic personas datu aizsardzības uzraudzību saskaņā ar *Fizisko personu datu aizsardzības likumu*, uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditāciju un uzraudzību saskaņā ar *Elektronisko dokumentu likumā* minētajām funkcijām.

2003. gadā saņemti 1878 personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas pieteikumi un reģistrētas 1646 personas datu apstrādes sistēmas. Atskaites periodā Datu valsts inspekcija ir saņēmusi 3626 dokumentus, no tiem 80 reģistrēti kā iesniegumi vai sūdzības. Uzlikti administratīvie sodi LVL 1125 apmērā, apturēta vairāku sistēmu darbība, uzdots pārtraukt prettiesiskas datu apstrādes, dzēst vai labot neprecīzu vai novecojušu informāciju, kā arī uzdots iznīcināt nelikumīgi savāktus personas datus.

Saskaņā ar *Elektronisko dokumentu likuma* 20. pantu Datu valsts inspekcija ir noteikta par uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju uzraudzības iestādi, kuras pienākumos ietilpst uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditācija. Lai nodrošinātu uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditāciju atbilstoši *Elektronisko dokumentu likuma* prasībām, 2003. gadā Datu valsts inspekcija ir izstrādājusi vairākus normatīvos aktus, kas reglamentē uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja statusa iegūšanu. Ņemot vērā to, ka līdz 2003. gada beigām Datu valsts inspekcijā netika saņemts neviens pieteikums akreditācijai no potenciālajiem uzticamajiem sertifikācijas pakalpojumu sniedzējiem, netika īstenots *Elektronisko dokumentu likuma* pārejas noteikums, kas paredz, ka valsts un pašvaldību iestādēm ir pienākums pieņemt elektroniskos dokumentus no fiziskām un juridiskām personām ne vēlāk kā 2004. gada 1. janvārī.

Grozījumi *Informācijas atklātības likumā* (pieņemti Saeimā 2003. gada 15. maijā) nosaka, ka šī likuma ievērošanu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā uzrauga Datu valsts inspekcija. Lai sagatavotos *Informācijas atklātības likuma* uzraudzībai, 2003. gadā tika realizēts Pasaules Bankas projekts *Administratīvā procesa un Informācijas atklātības likuma* ieviešanai, kura ietvaros ārvalstu eksperts izvērtēja informācijas atklātības un pieejamības jomu Latvijā un sniedza rekomendācijas nepieciešamajiem *Informācijas atklātības likuma* grozījumiem.

Pagājušajā gadā Datu valsts inspekcija sadarbībā ar socioloģisko pētījumu aģentūru "Latvijas fakti" veica pētījumu par personas datu aizsardzību Latvijā. Pētījuma rezultāti ļauj izdarīt secinājumu, ka tikai 10,9% respondentu uzskata, ka personu dati Latvijā ir labi un droši aizsargāti. Ievērojami biežāk – 27,9% gadījumos – pētījuma dalībnieki pauda viedokli, ka informācija par personu veselību, ienākumiem, biogrāfijas faktiem, kas atrodas dažādās institūcijās, nemaz nav aizsargāta. Savukārt 41,9% respondentu pauda viedokli, ka personu dati ir aizsargāti tikai daļēji.

Aptaujāto Latvijas iedzīvotāju vidū dominēja viedoklis, ka īpaši aizsargājami dati, kuru nodošana trešajai pusei bez personas atļaujas nav pieļaujama, ir informācija par veselības stāvokli, ieņēmumiem, un, jo īpaši, informācija par personas īpašumiem, kontiem bankās, kredītiem, aizdevumiem u. tml. Šos datus kā īpaši aizsargājamus minēja divas trešdaļas vai vairāk respondentu. Gandrīz katra otrā aptaujas dalībnieka skatījumā īpaši aizsargājamiem datiem vajadzētu būt arī informācijai par personas dzīvesvietu.

Pētījums arī apliecināja, ka jautājumi, kas skar personu datu aizsardzību visvairāk uztrauc ekonomiski aktīvāko sabiedrības daļu – iedzīvotājus vecumā no 25 līdz 54 gadiem, iedzīvotājus ar augstāko izglītību un finansiāli nodrošinātākos.

Valsts aģentūra "Maksātspējas administrācija"

Valsts aģentūra "Maksātspējas administrācija" nodrošina valsts politikas īstenošanu maksātspējas procesa jautājumos. 2003. gadā maksātspējas procesa administratoru darbā tika apmācītas 84 personas, savukārt 229 personas ieguva maksātspējas procesa administratora sertifikātus. Maksātspējas procesa izmaksas tika segtas 708 uzņēmumos, no tiem 456 uzņēmumos pilnībā, bet 252 – daļēji. No darbinieku prasījumu garantijas fonda tika apmierināti 829 darbinieku pieteikumi LVL 246875 apmērā.

Patentu tehniskā bibliotēka

Bibliotēka veido valsts patentu dokumentācijas un patentsaites literatūras, normatīvtehniskās dokumentācijas, kā arī tehniskās literatūras krājumu. 2003. gadā bibliotēkā bija reģistrēti 7352 lietotāji. Bibliotēkas apmeklējumu skaits sasniedza 56015. 2003. gadā bibliotēkas krājumi tika papildināti ar 1,5 miljoniem eksemplāru jaunieguvumu. 2003. gadā bibliotēkas krājumā bija 27,6 miljoni eksemplāru.

Kriminoloģisko pētījumu centrs

Kriminoloģisko pētījumu centrs veica zinātniskās pētniecības darbus noziedzības apzināšanai un izvērtēšanai valstī. Centrs likvidēts ar Ministru kabineta 2003. gada 12. novembra rīkojumu Nr. 712. Saskaņā ar šo pašu rīkojumu Centra funkciju pārņēma ir Tieslietu ministrija.

Bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrība "Tiesu namu aģentūra"

B/o valsts a/s "Tiesu namu aģentūra" galvenie darbības virzieni ir Tieslietu ministrijas valdījumā esošā nekustamā īpašuma apsaimniekošana, tiesu vienotās informācijas sistēmas izstrādes un uzturēšanas organizēšana, kā arī tiesu nolēmumu indeksācija, sistematizācija un publiskošana.

2003. gadā tika veikta ēkas Aiviekstes ielā 5, Rīgā rekonstrukcija, gada beigās tika nodota ekspluatācijā Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas ēka.

2003. gadā ir atklāts konkurss par tiesībām izstrādāt tehnisko būvprojektu

ēkas Raiņa bulvārī 15, Rīgā rekonstrukcijai un konkurss par iekštelpu remontu ēkā Antonijas ielā 6, Rīgā, lai nodrošinātu ar darba telpām jaunizveidoto Administratīvo rajona tiesu un Administratīvo apgabaltiesu.

Saskaņā ar 1998. gada 10. martā noslēgto sadarbības līgumu ar Tieslietu ministriju b/o valsts a/s "Tiesu namu aģentūra" īsteno projektu MJ10 "Latvijas Republikas tiesu vienotā informatīvā sistēma". 2003. gadā ir izstrādāts tiesu vienotās informatīvās sistēmas administratīvo lietu uzskaites modulis un uzsākta tā aprobēšana tiesās, izstrādāts programmas modulis datu drošības nodrošināšanai, uzsākta tā ieviešana tiesās. Līdz 2003. gada beigām darbu Latvijas Republikas tiesu vienotajā informācijas sistēmā uzsāka 9 apgabaltiesas un to sesijas, kā arī 30 rajonu un pilsētu tiesas.

„Tiesu namu aģentūra” 2003. gadā turpināja darbu pie normatīvo aktu bāzes (LATLEX) veidošanas un uzturēšanas. „Tiesu namu aģentūras” darbinieki LATLEX elektroniskajā bāzē līdz 2003. gada beigām ir ievadījuši:

- visus spēkā esošos likumus un kodeksus (izņemot *Kriminālprocesa kodeksu* un *Civilprocesa kodeksu*);
- spēku zaudējušos likumus no 1990. gada;
- visus spēkā esošos Ministru kabineta noteikumus;
- gandrīz visus spēku zaudējušos Ministru kabineta noteikumus;
- 773 starptautiskos līgumus un 397 konvencijas, kas ratificētas ar likumu, latviešu un angļu valodās;
- daļu no spēku zaudējušajiem Ministru Padomes un Augstākās Padomes lēmumiem (792 un 333);
- (18) Satversmes tiesas spriedumus.

2003. gadā „Tiesu namu aģentūras” darbinieki LATLEX elektroniskajā bāzē turpināja veikt ievadīto normatīvo aktu aktualizāciju.

2003. gadā par Valsts investīciju projekta līdzekļiem ir iegādātas un uzstādītas 252 jaunas darba stacijas 36 rajonu un pilsētu tiesās un apgabaltiesās. Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā, Valmieras rajona tiesā un Preiļu rajona tiesā tika ierīkoti lokālie datoru tīkli.

B/o valsts a/s "Tiesu namu aģentūra" ir izdevusi atsevišķus normatīvos aktus un normatīvo aktu krājumus, normatīvos aktus ar to komentāriem, mācību un izglītojošo juridisko literatūru, kā arī turpinājusi regulāru spriedumu krājumu izdošanu civillietās un krimināllietās.

2003. gadā "Tiesu namu aģentūra" turpināja pilnveidot tiesu nolēmumu analītiskās apstrādes sistēmu un turpināja darbu pie elektroniskās normatīvo aktu bāzes veidošanas un uzturēšanas.

Bezpeļņas organizācija valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Vēstnesis”

Pamatdarbība – oficiālā laikraksta “Latvijas Vēstnesis” izdošana, nodrošinot tajā Latvijas Republikas likumu un citu normatīvo aktu publicēšanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību darbības atspoguļošanu.

2003. gadā uzsākta ISO 9001:2000 standarta prasībām atbilstošas Kvalitātes vadības sistēmas ieviešana. 2003.gada oktobrī uzsākts tieslietu ministra apstiprināts laikraksta “Latvijas Vēstnesis” kompleksās attīstības projekts, un ar 2004. gada pirmo numuru laikraksts sāk iznākt jaunā formātā, ar jaunu strukturējumu un dizainu

2.10. Valsts budžeta līdzekļu izlietojums

Aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos)

Nr. p. k.	Rādītāji	Gada sākumā	Gada beigās
1.	Aktīvi:	31372214	31770375
1.1.	ilgtermiņa ieguldījumi	27052516	27232813
1.2.	apgrozāmie līdzekļi	4319698	4537562
2.	Pasīvi:	31372214	31770375
2.1.	pašu kapitāls	29656490	30054304
2.2.	kreditori	1715724	1716071

2003. gada sākumā bilances aktīva un pasīva dati atšķiras no datiem 2002. gada beigās par LVL 398161, jo divas programmas ar 2003. gada 1. janvāri pārgāja citu ministriju padotībā.

Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos)

Nr. p. k	Rādītāji	Iepriekšējā gadā (izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	Izpilde
1.	Ieņēmumi (kopā)	30768701	37913377	37631821
1.1.	dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem	29002226	32438992	32438992
1.2.	maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	1015441	5201625	5191145
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	751034	2727601684	
2.	Izdevumi (kopā)	30589100	38173944	33791184
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	25558874	34906588	30819875
2.1.1.	atalgojumi	12188906	14334515	14311336
2.1.2.	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	3049205	4488500	3521259
2.1.3.	komandējumu un dienesta braucienu izdevumi	190525	151804	148445
2.1.4.	pakalpojumu apmaksas	5168404	8365925	7533780
2.1.5.	materiālu, energoresursu, ūdens un inventāra iegāde	4797789	4801741	4604773
2.1.6.	grāmatu un žurnālu iegāde	15344	12067	10906
2.1.7.	subsīdijas un dotācijas	148701	2752036	689376
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem (kopā)	5030226	3267356	2971309
2.2.1.	kustamo īpašumu iegāde	1339399	1260323	964293
2.2.2.	nekustamo īpašumu iegāde	234556	0	0
2.2.3.	kapitālais remonts	347579	236033	236031
2.2.4.	investīcijas	3108692	1771000	1770985
3.	Nodarbinātība:			
3.1.	faktiskais nodarbināto skaits	5098	5846	5473
3.2.	vidējā darba alga	199	204	218

Ministrijas pakļautībā, pārraudzībā un pārziņā esošo iestāžu saņemto ziedojumu un dāvinājumu izlietojums

Nr. p. k.	Rādītāji	Lati
1.	Saņemts (kopā)	260383
1.1.	ziedojumi no juridiskām personām	31345
1.2.	ziedojumi no valsts un pašvaldību uzņēmumiem	0
1.3.	ziedojumi no ārvalstu juridiskām personām	238749
1.4.	ziedojumi no fiziskām personām	4011
1.5.	ziedojumi no ārvalstu fiziskām personām	1600
1.6.	naturālā veidā saņemtie ziedojumi un dāvinājumi	263710
2.	Izlietots (kopā)	206706
2.1.	atalgojumi	32278
2.2.	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	5629
2.3.	komandējumu un dienesta braucienu izdevumi	24272
2.4.	pakalpojumu apmaksas	120522
2.5.	materiālu, energoresursu, ūdens un inventāra iegāde	8522
2.6.	grāmatu un žurnālu iegāde	570
2.7.	kustamo īpašumu iegāde	3516
2.8.	nepilngadīgo ieslodzīto apmācības programma	11397

3. *Prioritātes un plāni 2004. gadam*

Prioritātes

Ministrijas galvenās darbības prioritātes būs:

- tiesu darbības uzlabošana, lai paātrinātu lietu izskatīšanu tiesās, paaugstinātu tiesu nolēmumu kvalitāti un nodrošinātu tiesu darbības caurskatāmību;
- *Administratīvā procesa likuma, Kriminālprocesa likuma* ieviešana, administratīvo sodu sistēmas pilnveidošana;
- Latvijas kā Eiropas Savienības dalībvalsts vajadzībām pielāgotas kontroles sistēmas izveidošana Eiropas Savienības tiesību pilnīgai pārņemšanai;
- kriminālsodu izpildes sistēmas efektivitātes palielināšana, nodrošinot cilvēktiesību normu ievērošanu, kā arī veicinot notiesāto integrāciju sabiedrībā ar mērķi nepieļaut atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

Plāni

- atbilstoši Tiesu administrācijas koncepcijai, grozījumiem likumā *Par tiesu varu* turpināt Tiesu administrācijas izveidi, nododot tiesu administrācijas funkcijas ministrijas pakļautībā esošajai valsts pārvaldes iestādei - Tiesu administrācijai;
- turpināt *Tiesu iekārtas likuma* projekta izstrādi un pēc tā pieņemšanas Saeimā uzsākt tajā paredzēto tiesu sistēmas reformu;
- izveidot administratīvās tiesas, lai nodrošinātu *Administratīvā procesa likuma* ieviešanu. Administratīvo tiesu informācijas sistēmas saslēgšana vienotā informatīvajā sistēmā, tādējādi nodrošinot tiesas spriedumu publisku pieejamību elektroniskā veidā;
- nodrošināt administratīvā procesa skaidrošanu sabiedrībai, īstenojot informācijas kampaņu, tajā skaitā sadarbībā ar Providus un Pasaules Banku izdodot informatīvu bukletu;
- izstrādāt *Administratīvo sodu likuma* projektu un *Administratīvo sodu procesa likuma* projektu;
- pēc pieņemšanas veikt pasākumu kompleksu kriminālprocesa ieviešanai, lai uzlabotu lietu izskatīšanas efektivitāti un ātrumu;
- izveidot kontroles sistēmas Eiropas Savienības tiesību pilnīgai pārņemšanai;
- atbilstoši valsts investīciju plānam uzsākt Centrālcietuma slimnīcas rekonstrukciju;
- pabeigt pāreju uz ieslodzīto profesionālo apsardzi, to ieviešot Pārlielupes, Brasas, Jelgavas un Šķīrotavas cietumā;
- pilnveidot Valsts probācijas dienesta darbību;

- izstrādāt koncepciju par juridiskās palīdzības sniegšanu maznodrošinātām personām;
- nodrošināt iespēju maznodrošinātajiem iedzīvotājiem sagatavoties naturalizācijas eksāmenam bez maksas;
- nostiprināt Valsts tiesu ekspertīžu biroja kapacitāti.

Ņemot vērā Tieslietu ministrijas rīcības plānā Deklarācijas par Ministru kabineta iecerēto darbību iekļautos pasākumus, Tieslietu ministrija ir izstrādājusi darba plānu 2004. gadam, kas nodrošina Deklarācijā noteikto mērķu sasniegšanu tieslietu jomā.